

PROF. DR. KERİME ÜSTÜNOVA ARMAĞANI

Editörler:

Dr. Öğr. Üyesi Hasene AYDIN
Öğr. Gör. Dr. İbrahim KARAHANCI

EFEAKADEMİ
YAYINLARI

**PROF. DR. KERİME ÜSTÜNOVA
ARMAĞANI**

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Hasene AYDIN

Öğr. Gör. Dr. İbrahim KARAHANCI

PROF. DR. KERİME ÜSTÜNOVA ARMAĞANI

Editör Dr. Öğr. Üyesi Hasene AYDIN ORCID (0000-0002-8478-744X)	Editör Öğr. Gör. Dr. İbrahim KARAHANCI ORCID (0000-0001-8527-3283)
---	---

ISBN	978-625-8324-07-5
E-ISBN	978-625-8324-08-2
1. Baskı	Haziran 2022

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Prof. Dr. Kerime Üstünova Armağani

AYDIN, Hasene - KARAHANCI, İbrahim

1. Basım, 884 s., 160 x 235 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar Kelimeler:

1. Sosyal Bilimler 2. Türk Dili 3. Dil Bilgisi 4. Edebiyat 5. Söz Dizimi

Dizgi	İsa Burak GÜNGÖR (burakgungor@efeakademi.com)
Kapak Tasarım	Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)
Sertifika No	49168
Matbaa Sertifika No	49168
Efe Akademik Yayıncılık	Cağaloğlu Yokuşu Cemal Nadir Sokak Büyük Milas Han No: 24/125 Fatih/ İSTANBUL 0212 520 52 00 www.efeakademi.com
Efe Akademik Yayıncılık	Cağaloğlu Yokuşu Cemal Nadir Sokak Büyük Milas Han No: 24/125 Fatih/ İSTANBUL 0212 520 52 00 www.efeakademi.com
Matbaa Adres:	

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	3
Ön Söz	9
Keriman, Kerime Üstünova'yı Anlatıyor	11
<i>Kerime ÜSTÜNOVA</i>	
Prof. Dr. Kerime Üstünova'nın Eğitim Bilgileri, Akademik-İdari Görevleri, Yayınları ve Yönettiği Tezler	23

BİLİMSEL YAZILAR

Düşünmeden Düşünceye ve Düşünce de Dile Gelen Felsefe	37
<i>A. Kadir ÇUÇEN</i>	
Türk Romanında Kadın Sultanlar	43
<i>Abide DOĞAN</i>	
Türkçenin Bayraktarı Ali Şir Nevâyî	53
<i>Ahat ÜSTÜNER</i>	
Avrupa'da Kadının Hanıma Dönüşmesinde Türklerin Rolü	63
<i>Ahsen AYAN</i>	
Gramer Çalışmalarında Birleşik İsim Grubu, Özel İsim Grubu ve Benzeri Terimlerle Karşılanan Yapıların Ulamları Üzerine	73
<i>Anıl ÇELİK</i>	
Türkiye Türkçesinde Derece Yükseltici Olarak Kullanılan Uç Sıfatların Yansızlaşması Üzerine	103
<i>Aslıhan DİNÇER</i>	
Yeni Uygur Türkçesinde İnsanı Niteleyen Soyut Kavramlar ve Yapıları	117
<i>Aysun DEMİREZ</i>	

Yunus Emre Divanı'nda "Gönül" Kelimesinin Deyimlerde Kazandığı Anlamlar Üzerine Bir İnceleme 133
Ayşe Nur SIR DÜNDAR

Dilin İnsana Özgünlüğü Üzerine 151
Caner KERİMOĞLU

Kanuni Sultan Süleyman -Muhibbi-..... 163
Coşkun AK

İlyada'nın Baş Kahramanı Akhilleus ve Kaderi..... 169
Derya ŞAHİN - Gonca GÜLSEFA

COVID-19 Sürecinde Uzaktan Eğitim Sorunları: Lisans Türk Dili Gramer Dersleri..... 185
Dilek ERENOĞLU ATAİZİ

Türkiye Türkçesinde Kullanılan Doğum ile İlgili Kalıp Sözler..... 195
Dilek ERGÖNENÇ - Melek ÇELİK

Ters Dizim Sözlüğü Aracılığıyla Tespit Edilen Bazı Zarf Yapan Ekler Üzerine 223
Ebru KUYBU DURMAZ

Türk Dünyasında Ortak İletişim Dili Olarak Türkiye Türkçesi..... 237
Elçin İBRAHİMOV

Azerbaycan Türkçesinde Karışık Tipli Mürekkep / Birleşik Cümleler 247
Elza ALIŞOVA DEMİRDAĞ

Tuva Türkçesinde Benzerlik ve Tarz Bildiren Birleşik Yapılı Bir Ek: {+GİAştır/+GUAştır}..... 261
Emin Erdem ÖZBEK

Türkçe Verintiler Sözlüğü'nde Askerî Rütbe, Unvan ve Birlik Adları	269
<i>Erdal AYDIN</i>	
-{(y)IcAK⁴(Az)} Ulaş Biçimbirimi: Yunus Emre Divanı Örneği.....	311
<i>Erdoğan BOZ</i>	
Dilde İşlevsizleşme ve Türkçedeki Örnekleri	323
<i>Erkan HİRİK</i>	
Ludwig Wittgenstein ve Efrasiyap Gemalmaz'ın Dile Bakışları.....	343
<i>Eyüp AKMAN</i>	
Türkiye Türkçesinde Benzetme Kuran Fiil Yapıları	349
<i>Fatma Sibel BAYRAKTAR</i>	
Kazak ve Özbek Türkçelerindeki Gelecek Zaman Biçimbirimlerinin Kiplik İşlevleri.....	363
<i>Ferhat KARABULUT - Elanur KAZANLAR ÜRKMEZ</i>	
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Parçalar Üstü Ses Birimlerinin Önemi.....	383
<i>Funda KARA - Muhsine BÖREKÇİ</i>	
Fiil Şekillerinin Tarihi Mürekkebleşme Biçimle ri.....	403
<i>Gızılgül ABDULLAYEVA</i>	
Türkiye Türkçesindeki “Kadar” Edatlı Sözbirimler ve Sözlüksel Varlıkları	411
<i>H. Ömer KARPUZ</i>	
Devrik Cümle Yapısı: Başkurt Türkçesi Örneği.....	443
<i>Habibe YAZICI ERSOY</i>	

Ek-fiil ve Yardımcı Fiil Farklı Kategori Oluşturabilir mi? 455

Hacı İbrahim DELİCE

Uzam Bilgisine Hizmet Eden İkilemelere Dair 465

Hande ÜNVER ÖZDOĞAN

Cemil Kavukçu'nun "Düşkaçıran" Kitabı Örneğiyle Beden Dili Göstergelerinin Anlatı Metinlerinde Kullanımı Üzerine 487

Hasene AYDIN

Nikaia Mezar Stelleri Üzerinde Yer Alan Epigramlara Göre Antik Çağda Mezar Tacizleri ve Cezalandırma 505

Hazal ÇITAKOĞLU - Mustafa ŞAHİN

Orhun Yazıtları'nda Yön.....535

Hülya SAVRAN

Güneşli Mahallesi'nde Dokunan Gördes Halıları.....543

Hülya TAŞ - Ufuk GÜRER

Eski Türk Yazıtlarında İki Dillilik.....561

Hüseyin YILDIZ

"Sevgili Arsız Ölüm"de İletişim Eylemleri.....569

İbrahim KARAHANCI

Ağız Çalışmalarının "İnceleme" Bölümlerine Dair Düşünceler.....597

Leylâ KARAHAN

"Evvel Zaman İçinde" Adlı Masal Kitabında Olumsuz Duyguların Verilme Biçimlerinin Çocuklar Üzerinde Yaratması Muhtemel Etkiler 607

Merve ERGÜT

Ahmet Kutsi Tecer'in "Koçyiğit Köroğlu" İsimli Eserinde Edebî Dönüştürüm.....635

Naciye ATA YILDIZ

Eşit Masallar'dan "Rapunzel"i, Çocuğun Dil Gelişimine ve Duygu, Düşünce Dünyasına Katkısı Bağlamında Değerlendirme 645

Nilüfer İNCEMAN AKGÜN

Klasik Sonrası Devir (1600-1921) Çağatay Türkçesi ile Yazılmış Mensur Eserler 657

Nuray TAMİR

Şeyyâd Hamza'ya Atfedilen Ahvâl-i Kıyâmet Mesnevîsi.....665

Osman YILDIZ

Fehîm-i Kadîm'in "Olmaz Âşinâ" Redifli Gazeli Üzerine Anlambilimsel Bir Çözümleme 709

Pervin ÇAPAN - Tuğçe YAŞA TOPRAK

Türkiye'de Nevruz Bayramı 731

Rasim ÖZYÜREK

Sözceleme İçinde Öznelliğin Görünümleri 737

Seçil HİRİK

Erzurumlu Ahi Hilmi AKKAŞ.....765

Semra ALYILMAZ - İsmail ÇOBAN - Cengiz ALYILMAZ

"-Mış Gibi" Yapısı ve Zaman Kalıbı İçeren Edat Grupları.....777

Sibel ÇELİKEL

Türkçede İki Tür Sezdirim: Edimsel ve Anlatısal Sezdirim.....793

Vural AKBOĞA

Lâtin Alfabesinden Kiril Alfabesine Geçişin Siyasi ve Kültürel Sebepleri 811
Ziyafet GASIMOVA

ANI YAZILARI

Görüşmeden Önce Tanıştığım Kerime Hanım 823
Aygül HACIYEVA - Dürdane RAHİMZADE

Hoca'm Prof. Dr. Kerime Üstünova.....827
Hasene AYDIN

Kerime Üstünova: Kişiliğimin Oluşumunda Büyük Rolü Olan İnsan 831
Heydər OĞUZ

Can Annem.....833
İlgin ÜSTÜNOVA

Kerime mi? Keriman mı? 837
Mustafa ÜSTÜNOVA

Kabuksuz Şam Fıstığı.....841
Tolga ÜSTÜNOVA

Qardaşlıq Sevgisi İlə 841
Kamal ABDULLA

PROF. DR. KERİME ÜSTÜNOVA'NIN FOTOĞRAFLARINDAN SEÇMELER

Nikaia Mezar Stelleri Üzerinde Yer Alan Epigramlara Göre Antik Çağda Mezar Tacizleri ve Cezalandırma

Hazal ÇITAKOĞLU *

Mustafa ŞAHİN **

2005 yılının Eylül'ünde yeni bir başlangıç için geldiğim Bursa Uludağ Üniversitesi'nde ilk tanıştıklarım arasında yer alan, kısa bir zamanda kaynaştığım, oda komşum Erzurum'un yetiştirdiği en değerli hanımefendisi Kerime Üstünova hocamız olmuştur. Bu satırları yayımlandığında değerli dostum Mustafa Üstünova ile birlikte yeni hayatlarına başlamış olacaklar. Birlikte çalıştığımız 17 sene boyunca Üstünova çiftinin hep yardımlarını, desteklerini, daha da önemlisi dostluklarını gördüm. Emekli olarak, aramızdan değil ama koridorumuzdan ayrılacaklar; biz oda komşumuzu, bölümü ise gerçek ecesini kaybedecek. Kerime Hoca'nın sıcak ilgisinin, gülüşünün, dostluğunun eksikliğini hep hissedeceğiz. Emeklilikle başlayacak yeni hayatlarının uzun, mutlu ve sağlıklı olması dileği ile... İyi ki Üstünova çiftini tanımışız.

Epigram, taşlar üzerine ağırlıklı olarak Eski Yunanca dilinde yazılmış farklı farklı konuları barındırabilen şiirlerdir. Kelime anlamına bakıldığında, “her türlü konuda yazılmış kısa manzume” olarak tanımlanmaktadır. Sanatsal ve şiirsel bir dille yazılmış oldukları için diğer yazıtlara veya düz mezar yazıtlarına göre dilbilgisi ve cümle yapısı bakımından anlaşılması daha zorlayıcı olan epigram, Eski Yunancada ölçülerek yazılmış yazı anlamı taşımaktadır (Yeni ve ark., 2018: 370). Mezar yazıtı olarak karşımıza çıkan mezar epigramlarını ise ölünün ardından yakılan şiir biçimindeki ağıtlar olarak tanımlamak mümkündür (Yeni ve ark., 2018: 370). Bunlar, çoğunlukla mezar taşları üzerinde yer alır ve mezar yazıtının tamamını oluşturabildiği gibi düz yazı şeklinde olan kısım ile birlikte taş üzerinde de durabilirler (Yeni ve ark., 2018: 370).

Hemen hemen her tipte mezar anıtı üzerinde karşımıza çıkan bu şiirler içerik açısından bir hayli zenginlik ve çeşitliliğe sahiptir. Bu konular arasında genç yaşta ölüm, gurbette ölüm, ölen kişi için ağıtlar, tanrıların onurlandırılması, vatani kurtaran kişilerin yüceltilmesi, bir hırsıza küfür etme ve lanet okuma gibi ölüm ve

* Arş. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Bursa / TÜRKİYE, hazalc@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9457-5643

** Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Bursa / TÜRKİYE, mustafasahin@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5153-1918

ölüm sonrası ile ilgili olgular yer almaktadır (Akyürek Şahin, 2012: 130-131; Yeni ve ark., 2018: 371).

Bu yazıtlardan anlaşıldığı üzere, Antik Çağda mezar hırsızlığı ve mezara izinsiz gömü yapma uygulaması yaygın bir durumdur. Mezarları, hırsızların yağmasından veya tecavüzünden korumak için caydırıcı nitelikte çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bazı mezar yazıtlarında görülen, kent yönetimi tarafından kanunlaştırılmış resmî mezar cezalarının dışında mezarlara karşı yapılan bu tür saldırılar için kullanılan yöntemlerden biri de kişisel mezar lanetleri/bedduaları olmuştur. Hırsızların mezara verdikleri zararın ve kötülüğün aynısının, yalnızca hırsızın kendisiyle kalmayıp aynı zamanda soyunun başına da gelebileceğine dair bir uyarı niteliğindeki bu yazıtlar, mezar sahibinin bizzat kendisi tarafından mezar anıtına yazdırılmıştır (Üreten, 2012: 196).

Makalemizin konusunu, Nikaia'nın Helenistik ve Roma çağlarına ait mezar anıtları üzerinde yer alan mezar hırsızları ve mezara izinsiz gömü yapanlar ile ilgili epigramlar oluşturmaktadır.

Katalog

Bu bölümde yer alan yazıtlar S. Şahin'in tarafından 1979-1987 yılları arasında yayımlanan "*Inscripfen griechischer Städte aus Kleinasien - Katalog der antiken Inscripten des Museums von Iznik (Nikaia)*" başlıklı 4 banttan oluşan ve IK 9, 10.1 ve 10.2 numaralı serinin I, II.1, II.2 numaralı kısımlarda yer alan yazıtlardan derlenmiştir. Ölçülerde metre cinsi kullanılmış ve aşağıdaki kısaltmalara yer verilmiştir.

y: yükseklik, g: genişlik, d: derinlik, k: kalınlık, hy: harf yüksekliği, m: metre.

Kat. 1

Bulunduğu Yer: Hisarcık (Asarcık) / İznik

Korunduğu Yer: -

Ölçüler: y. 2,33 m; g. 0,79 m; d. 0,76 m; hy. 0,04 m.

Yazıt:

- - -
ὄς ἄν δε εἰς τοῦτο
2 τὸ μνημεῖον δόλον
πονηρὸν πηθεῖ, πα-
4 [ρ]αδίδωμι αὐτὸν θεο[
[ς] καταχθονίοις.
6 Ἄνεξοδίαστον

“ - - -
her kim ki bu anıta
bir kötülükte bulunursa,
onu yeraltı tanrılarına
havale ediyorum.
(Anıt) satılık değildir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 87.

Kat. 2

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: İstanbul Kapı'da iç kapının doğu girişinde.

Ölçüler: -

Yazıt:

τὸ μνημεῖον κ[
 2 κατεσκευάσα σου[νβίφ μου
 ἐπὶ τῷ μετὰ τὸ [κατατεθῆναι ἡμᾶς μηδένα
 4 ἕτερον ἐξεῖναι [βληθῆναι· ὅς δ' ἄν
 ἢ [ἀπαλλ]οτριῶσαι ἢ [
 6] ποιή[ση, δώσει τῷ φίσκῳ ?
 ] τῷ π[
 8 καὶ τῆ [πῶλει ?

“Bu anıtı [
 [eşim için] yaptırđım;
 [ölümümüzden sonra hiç kimse]
 buraya bir başkasını [gömmeye]
 izinli değildir; [her kim ki]
 satmaya kalkar ya da
 [buna benzer bir iş] yaparsa,
 [devlet kasasına -- Dinar ve şehre
 --Dinar ceza ödemelidir]”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 96.

Kat. 3

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: Kutbettin Türbesi girişinde zeminde.

Ölçüler: g. 0,75m; hy. 0,025m.

Yazıt:

- - - -

]ς θυγατρὶ Σέκτα Κίνκτα Τυραννίδ[ι· ἐὰν δέ τις
 αὐτ[ῆ]ν* [σκ]υλῆ, ἀποδώσει προ[στείμου] τῷ ταμε[ρίφ] * -

“- - -

[Filanca bu anıtı] kızı Sexta Quinctia Tyrannis için [yaptırdı],
 [eğer bir kimse] ona zarar verirse, şehir kasasına kanun uyarınca
 -- Dinar ceza vermelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 98.

Kat. 4

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 811

Ölçüler: y.0,90 m; g. 0,74 m; d.0,10 m; hy. 0,04 m.

Yazıt:

α .. [	“ ---
2 δα ζῶσα ἑαυτῆ τήν	a .. [ben Filanca (kadın)
σορὸν κατεσκευάσα κ-	henüz yaşarken, lâhdi
4 αἰ τῷ γλυκυτάτῳ μου	kendim ve sevgili kocam
ἀνδρὶ Αὐρηλίῳ Ἴωνι· ἐπὶ [τ]-	Aurelius Ion için yaptırđım;
6 ᾗ μετὰ τὸ κατατεθῆ[ναι]	ikimizin ölümünden sonra
ἡμᾶς ἀμφοτέρους μ[η]-	(mezara) kimse tecavüz
8 δευτὴ ἐξὸν ἔστα<ι> οὐκ ἔλ[α]-	etmemelidir;
ι· ὅς δὲ ἂν σκυλῆ ἢ ἀπ[αλλ]-	eğer bir kimse tecavüz
10 οτρίῳσῃ, δώσει προ[στεί]-	eder ya da (mezarı) satmaya
μου τῷ ἱερωτάτῳ [ταμεί]-	yeltenirse, kanun uyarınca
12 φ κ ,βφ'	kutsal kasaya 2500 Dinar (ceza)
	ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 120.

Kat. 5

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 332-336

Ölçüler: y.0,35 m (arta kalan); g. yak. 1,37 m; k.0,13 m; hy.0,065 m.

Yazıt:

]ανδς κα [ ]λεας καὶ Μ. Αἴλιος Ὀρφιτιαν[ὸς
] ζῶντες ἑαυτοῖς κατεσκευάσαμεν [ἐπὶ τῷ
]τα τῆς σκάφης εἶναι αὐτοανεξοδίασ[τα

“(biz)] anus Ka[ ]leas ve M. Aelius Orphitianus [
] henüz yaşarken kendimize bu lâhdi yaptırđık [
] lâhide [kimse zarar vermemelidir]; (lâhid) asla satılık değildir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 127.

Kat. 6**Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** -**Ölçüler:** y. parça 1: 0,82 m; parça 2: 0,78 m; parça 3: 0,81 m.

g. parça 1: 0,32 m; parça 2: 0,55 m; parça 3: 1,35 m.

Yazıt:

- - -	]ιω[	“ - - -
2	μετά] τὸ κατατεθῆναι	ölümümüzden sonra lâhide kimse
	[ἡμᾶς μηδένα ἔτ]ερον σκόλαι τὴν	zarar vermemelidir; eğer bir
4	[σκάφην· εἰ δέ τ]ις σκολῆ, θώσει	kimse zarar verirse, [kasaya
	[τῷ φίσκῳ κ,β]φ' καὶ τῷ πόλει κ .β	ikibin] beşyüz [Dinar] ve şehre
		ikibin Dinar ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 128.**Kat. 7****Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 809**Ölçüler:** y.0,45 m; g.0,44 m; k.0,14 m; hy.0,035 m.**Yazıt:**

- - -	] καὶ παιδ[ι	“ - - -
2	τὴν σκάφ]ην κατεσκε[υασ-	] ve çocuğ(umuza) [
	]α ταύτην ἀνε[ξοδίαστον ?	lâhdi] yaptırdı-[
4	δώ]σει προστεῖ[μου	] bu [satılık değildir ?
	- - -	] kanun uyarınca [filanca kasaya,
		ya da kasalara] ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 129.**Kat. 8****Bulunduğu Yer:** Elbeyli / İznik**Korunduğu Yer:** -**Ölçüler:** y.0,56 m; g.0,71 m; hy.0,03 m.**Yazıt:**

Ἄρτε]μίδωρος Δομιτι-
ζησα- ἀ]καταγνώστως ἔτη
] ὅς ἄν σκυλῆ, δῶσ-
[εἰ

“ Arte]midoros Domiti-
hiçbir kötü davranışta
bulunmaksızın -- yıl [yaşamış
] eğer bir kimse (mezara)
tecavüzde bulunursa, filanca
kasaya -- Dinar] ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 136.

Kat. 9

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 753-754

Ölçüleri: Parça 1 (yazıtlı); y.0,74 m; g.0,97 m; k.0,11 m; hy.0,016 m.

Yazıt:

]ς ἡ γυνή [
δῶσει εἰς τὸ ταμε]ῖον κ πε[ντακιο]χείλια

“ Filancaın] karısı
[Filanca
kasaya] beşbin Dinar [ceza
ödemelidir ”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 138.

Kat. 10

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 702

Ölçüleri: y.0,63 m; g.1,85 m; k.0,11 m; hy.0,03 m.

Yazıt:

εἰ δέ τις σκυλῆ]
μη] προσήκων, δῶσει τῷ πόλι κ .β

“ _ _ _
[Eğer bir kimse,] hakkı olmadan
[mezarı kullanırsa (tecavüz
ederse)] şehre 2000 Dinar ceza
ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 142.

Kat. 11

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: Yenişehir Kapı

Ölçüler: y.1,10 m; g.0,73 m; hy.0,035 m.

Yazıt:

Χαιρέας Διοφ[άνου
2 [ο]ας ζῶν ἑαυτῷ [καί
τ[ῆ] ἑαυτοῦ] γ[υ]ν[α]ί[κ]η καί τ[ῆ]
4 [υ]ίῳ αὐτῶν τῷ [μνημεῖον κατεσκευάσεν]
σὺν ταῖς [ε]κ[κ]οσι [ἀκαίναις ταῖς περὶ αὐτὸ]
6 εἰς τὸ εἶναι ἀνεξοδ[ίστατον· ἐάν δέ τις αὐτὸ]
καταλύ[σ]ῃ, [δ]ώ[σει] πρ[ο]σ[τε]ίμου εἰς τὴν πόλιν * -]
8 [καί] εἰς τ[ὸ]ν φόσκον * -

“Diophanes oğlu Chaireas [henüz yaşarken kendisine[ve] kendi karısı [Filancaya ve] oğulları [Filancaya [bu mezar anıtını üzerindeki] tasvirlerle birlikte [yaptırdı]; (anıt) satılık değildir; [eğer bir kimse anıta] zarar verirse, kanun uyarınca [şehre -- Dinar ve] Devlet kasasına [-- Dinar] ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 173.

Kat. 12

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: Ortapınarlar mevki

Ölçüler: y.1,30 m; g.0,76 m; k.0,18 m; hy.0,015 (str.3)-0,025 m.

Yazıt:

Αὐρήλιος Ἑρμῆς Ῥουφείνου
2 καὶ Αὐρήλιος Ἡγέμων Μάρκου
καὶ Αὐρηλία Φιλήτη καὶ Αὐρηλία Μαρκιανή
4 ζῶντες ἑαυτοῖς κατεσκευάσα-
μεν τὸ μνημεῖον καὶ τῆ γλυκυ-
6 τάτη ἡμῶν τεκούση Αὐρηλία
'Αγάθη ζησάση ἀμέμπτως εἴτη μ'·
8 ἐπὶ τῷ μετὰ τὸ κατατεθ[ῆ]ναι ἡμᾶς
ἀμφοτέρους, ὅς ἂν οὐκ ἔ[σ]θ, [πλήν] τέ-
10 κνων ἡμῶν, δώσει προσ[τε]ίμου
τῷ ἱερωτάτῳ ταμείῳ * [·α ?]φ'
12 καὶ τῆ κόμῃ Πλοκεττηνῶν [* -]

“Rufinus oğlu Aurelius Hemes ve Marcus oğlu Aurelius Hegemon ve Aurelia Philette ve Aurelia Markiane henüz yaşarlarken bu mezar anıtını kendileri için ve kusursuz bir yaşam sümtüştü olan ve 40 yaşında ölen sevgili kızları Aurelia Agate için yaptırdılar, bizim ölümümüzden sonra, çocuklarımız hariç, eğer bir kimse (mezar) kullanırsa, kanun uyarınca kutsal kasaya [1]500 Dinar, Ploketten'lerin Köyüne ise [Dinar] ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 193.

Kat. 13

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 802

Ölçüler: y.0,80 m; g.0,55 m; k.0,22 m; hy.0,015-0,02 m.

Yazıt:

[Σε]κοῦνδος ἐοθλὸς χεροῖ κηδευεῖς πατρὸς
2 [ἐ]νθάδε κατοικῶ, νέος ὑπάρχων καὶ καλὸς.
οὐκ ἔστ' ἐν ἀνθρώποισι πλησιονῆ βίου,
4 ἀλλ' ὅταν ἐπέλθῃ τοῦ βίου τὸ λείψανον,
δεῖ κατανεῖν σε· τοῦτο γὰρ Μοιρῶν μῖτος
6 ἐπέκλωσεν ἡμεῖν, πάλι μολεῖν πρὸς "Αὔραν.
Εἰκοσαετῆς γὰρ ὦν ἐγὼ θνήσκω ταχὺ
8 καὶ τοῦ πόλου τὸ λαμπρὸν ἥλιου σέλας
λιπῶν εἰς αἴθρα ἀλλαχοῦ σφρατεύομαι.
10 Φοῦβιος "Αλφιος τρεῖς ἐν τόδε σῆμα Σεκούνδῳ
τέκνῳ γλυκυτάτῳ· τοῦτο [γὰρ] δαίμων πικρὸς
12 [προ]οέταξεν ἡμεῖν, [να ποιῶ κἀν μὴ θέλω.
[Σκυ]λῆ δὲ μηδεὶς ἔενος ὑπάρχων τόν_έκκυν·
14 [τίς] γὰρ θελήσῃ σῶμά μου σκυλᾶν τέκνου,
[δῶσ]ει ταμείῳ ἀτιμᾶς δισχιλίᾳς·
16 [ἦν δ]ῆ τις ἄρα γνησίῳ ἀφ' ἀγματος
[θάπ]τειν θελήσῃ, τοῦτο συγχωρεῖ νόμος.
18 κατρε

“(Ben) Secundus, erdemli (insan), henüz basmışken gençliğin görkemli çağına, baba eliyle gömülü yatıyorum burada. Yaşamın (tadına) doyum yoktur insanlar içinde, ama gelip çatınca yaşamın son demi, ölmek zorundasın; çünkü, Moira'ların biz (insanlara) Hades'e dönmek üzere ördüğü bir yazğıdır bu. Ben ise, yirmi yaşına henüz basarken ölüyorum ve güneş küresinin parlak ışığını terkederek bir başka âleme yol alıyorum. Fulvius Alfius yaptırdı bu mezarı sevgili yavrusu Secundus için; hakkımızda zalim felek istedi bunu çünkü; istemesem de yapayım diye. Hiçbir yabancı Ölüyü taciz etmeye yeltenmemelidir; çünkü, eğer bir kimse çocuğumun cesedine kötülük etmeye kalkarsa, kasaya ikibin Attik Dinarı ceza Ödemek zorundadır; ancak, soydan gelen akrabalarından bir kimse mezarı kullanmak isterse, bu töreye uygundur. Sağlıcakla”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 195.

Kat. 14**Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 797**Ölçüler:** y.1,01 m; g.0,86 m; k.0,13 m; hy.0,019 m.**Yazıt:**

<p>'Αοκληπιό- 2 δοτος 'Ηρα- [κ]λείδο<υ> ζ[ή]- 4 [σ]ας ετη εξ[ ]']νος κ[ατ]- 6 εσκεύασα [έμ]- [αυτ]φ̄ κ̄ε τ̄η γυ[ν]- 8 [αικί] 'Αοκληπιό- [δó]τη ζησάσφ 10 [έτη] 'α' τó μνημ̄- [ο]ν καί τ̄η θυγα- 12 [τ]ρί 'Αο[κλη]πί- οδότη</p>	<p>14 ζησάσφ ετη ιβ' καί τοῖς προ- 16 σήκουσί μοι· εί δέ τις μή προ- 18 οσῆκων σκυ- λή τó μνημεῖον, 20 δώσει τῷ φίλο- κφ προοτείμου 22 κ̄ .βφ'</p>	<p>“(Ben) Heraklides ve kendi oğlu Asklepiodotos vârislerime [ ] 67 yıl bu mezar yaşayıp, kendime anıtını ve yap tırdım; eğer karım -1 yıl hakkı olmadan yaşayan bir kimse Asklepiodote'ye ve mezarı 12 yıl yaşayan kullanmaya kızım yeltenirse, Asklepiodote'ye kanun uyarınca kasaya 2500 Dinar ceza ödemek zorundadır”</p>
---	--	---

Lit. Şahin, 1979, Kat. 217.**Kat. 15****Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** Posta caddesinde bir duvarda.**Ölçüler:** y.0,32 m; g.0,48 m; hy.0,05 m.**Yazıt:**

<p>- - - [2 [θῆναι ἢ] μᾶς ἀμφοτέρ[ους μηδένα ἕτερον] [ένθάπτι]εἰν, εἰ μή ἐπειξ[εἰ τέκνονις ἡμῶν· εἰ δέ] 4 [τις τολμήσῃ, δώσει π]ροοτείμου [τῆ ἱεροτάτῃ Νεῦ]- [καίεων βο]υλ[η] κ̄ -</p>	<p>μετὰ τó κατατε]-</p>
---	-------------------------

“ - - -

her ikimizin [ölümünden sonra,
çocuklanmız için] gerekli olma durumu hariç,
(bu mezara) [herhangi birinin bir başkasını
gömmesini (yasaklıyoruz); [eğer bir kimse buna
cüret ederse] kanun uyarınca [Nikaia' hıların kutsal
meclisine [-- Dinar ceza ödemek zorundadır”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 282.

Kat. 16

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: Zamanında İznik'te F. Fabianus'un evinde idi (?)

Ölçüler: -

Yazıt:

- - -

ἀ]ποδ[ώσει
τῷ φί]σκῷ ✕ φ'

“ - - -

] kasaya 500 Dinar
ödemek zorundadır”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 343.

Kat. 17

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: -

Ölçüler: hy.0,05 m.

Yazıt:

- - -

δῶσει] τῷ ταμεί[φ ✕ -
- - -

“ - - -

kasaya [-- Dinar
ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 344.

Kat. 18

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: Yeşil Cami Mahallesi'nde bir duvarda.

Ölçüler: y.0,20 m; g.0,20 m; hy.0,02 m.

Yazıt:

vacat μετὰ τ[ὸ κατατε]-
2 [ἔην]αι τῆν σύμβι[ον αὐτοῦ].
[ἔα]ν δὲ σκυλῆ τὸ μν[ημεῖον],
4 [δῶ]σει εἰς τὸ ταμεῖ[ον ✕ -]
[πρ]οστείμου

“ - - -

eşimin ölümünden sonra;
eğer bir kimse mezara
musallat olursa, kasaya
[-- Dinar] kanun uyarınca
ödemek zorundadır”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 353.

Kat. 19**Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** -**Ölçüler:** -**Yazıt:**

- - -
 [εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιήσει],
 2 [δώσει προστείμου]
 τῷ ἱερωτάτῳ ταμείῳ * ..
 4 καὶ τῇ κρατίστῃ γερουσίᾳ * ..

“ - - -
 [eğer bir kimse bunun aksi birşey yaparsa] [kanun uyarınca] kutsal kasaya - - Dinar ve pek saygı değer Gerusia'ya - - Dinar [ceza ödemek zorundadır]”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 362.**Kat. 20****Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** Bursa Arkeoloji Müzesi, Env. 3814**Ölçüler:** y .0,44 m; g.0,46 m; k.0,14 m; hy.0,02-0,03 m.**Yazıt:**

- - -
 [κατεσκεύασεν ἑαυτῷ]
 2 [καὶ τῇ γυναικί]
 τὸ κυμη-
 4 τήριον καὶ
 τοῖς τέκνοις·
 6 εἰ τις δὲ ἕτε-
 ρος σκυλῆ τὸ
 8 κυμητήριον, δώ-
 οὐ λόγον θεῶ
 10 ἐν ἡμέρᾳ κρί-
 οεος. χαίρε-
 12 τε παροδῖται

“ - - -
 [Filanca kimse]
 bu mezarı [kendisi, karısı]
 ve çocukları için [yaptırdı];
 bir kimse mezara tecavüzde bulunursa, karar gününde Tanrı'ya hesap verecektir. Selam size yolcular!”

Lit. Şahin, 1979, Kat. 552.

Kat. 21

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: İznik Arkeoloji Müzesi, Env. 2985

Ölçüler: y.1,12 m; g.0,65 m; k.0,13 m; hy.0,025 m - 0,03 m.

Yazıt:

2	τὸ κοιμητήριον ἑμαυ-	“Ben Aur(elius) Chrysantus
	τῷ κὲ τῇ γλυκυτάτῃ	kendim ve pek sevgili eşim
4	μου συνβίῳ Βαλερίᾳ	Valeria için ve kayın babam
	κὲ τοῖς πενθεροῖς	ile kayın validem Aurelius
6	μου Αὐρηλίῳ Ἀντιόχῳ	Antiochus ve onun eşi Aphrodisia
	κὲ τῇ συνβίῳ αὐτοῦ Ἀ-	Aurelia için ve hepimizin sevgili
8	φροδισίᾳ Αὐρηλίαι	çocukları için, bize Aur(elius)
	κὲ τοῖς γλυκυτάτοις	Agelius tarafından armağan
10	αὐτῶ(ν) ἐγγόνοις	verilmiş bu parasporion'a
	ἵς τὸ χαρισθὲν ἡμ-	bu mezarı yaptırdım;
12	ἵν παρασπόριον	eğer bir kimse töreye aykırı
	ὑπὸ Αὐρ. ΑΓΕΛΙΟΥ·	şekilde mezara tecavüz ederse,
14	εἴ τις δὲ σκυλῆ τὸ	karar günü Tanrı'ya hesap
	κοιμητήριον ὀ ?	verecek
16	ἀνόμως, δώσει	ve kasaya 100 Dinar ceza
	λόγο(ν) θεῶ ἐν ἡ-	ödeyecektir.
18	μέρῳ κρίσεως	Sağlıcakla”.
	κὲ τῷ ταμίῳ *Ρ'·	
20	Χ Ε Ρ Ε Τ Ε	

Lit. Şahin, 1979, Kat. 555.

Kat. 22**Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** Zamanında İznik'te lokantacı Fabianus'un bahçesinde idi (?)**Ölçüler:** y.0,40 m; g.0,19 m; hy.0,015 m.**Yazıt:**

Αύρηλία χρῆστη
 2 Πωλίῳνος Αύρηλίῳ
 Ἄττικῳ καὶ Αύρηλίῳ
 4 Τροφίμῳ καὶ ἑμαυτῇ
 τὸ μνημεῖον κατεσκεύ-
 6 ασα, ἐπὶ τῷ μετὰ τὸ κα-
 τατεθῆναι ἡμᾶς ἀμφο-
 8 τέρους εἶναι αὐτὸ ἀ-
 σκυλτον, εἰ μὴ τέκνον
 10 ἡμῶν τι πάθη· εἰ δέ τις
 ἕτερος οκυλῆ, δώσει λό-
 12 γον τῷ θεῷ ἐν ἡμέρα κρίσι[εως]

“Ben, Polion'un kızı
 Aurelia Chreste, bu mezar
 anıtını Aurelius Atticus
 ve Aurelia Trophimia ve
 kendim için yaptırım;
 her ikimizin ölümünden sonra
 mezara, çocuğumuz için gerekli
 olma durumu hariç, kimse zarar
 vermemelidir; eğer bir kimse
 tecavüzde bulunursa, karar günü
 Tanrı'ya hesap verecektir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 556.**Kat. 23****Bulunduğu Yer:** İznik**Korunduğu Yer:** Zamanında İbrahim Efendi'nin evinde idi (?)**Ölçüler:** -**Yazıt:**

Φλ. Ἰταλᾶς ἀπὸ προ-
 2 τηκτόρων κατεσκεύ-
 ασα τὸ κοιμητήριον ἑμαυτῷ
 4 καὶ τῇ σεμνοτάτῃ μου συμ-
 βίῳ μου Αύρηλίῳ Ἐρωμόλῳ
 6 καὶ τῷ υἱῷ μου Αύρηλίῳ Ἐρωμόλ[ῳ]
 καὶ τῇ κηδεστρίῳ μου Αύρηλίῳ
 8 Οὐρσῃ καὶ τῷ γυναικαδέλφῳ
 μου Αύρ. Σενεκλιανῷ ἐπὶ τῷ
 10 μετὰ τὸ κατατεθῆναι ἡμᾶς
 ἀμφοτέρους τίς ἂν σκυλῆ τὸ
 12 κοιμητήριον, δώσει λόγον θεῷ

“Ben protektorlar ailesinden
 gelen Fl. Italas bu mezarı
 kendim ve saygı değer eşim
 Aurelia Romule ve oğlum
 Aurelius Romulus
 ve kayın validem Aurelia
 Ursa ve kayın biraderim
 Aur(elius) Senecianus
 için yaptırım; her ikimizin
 ölümünden sonra her kim
 mezara bir kötülük yaparsa
 Tanrı'ya hesap verecektir”.

Lit. Şahin, 1979, Kat. 557.

Kat. 24

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: Konak Meydanı Caddesi'nde 7 numaralı evin avlusunda.

Ölçüler: y.0,45 m; g.0,30 m; hy.0,03 m.

Yazıt:

ΕΚC [
2 ἐμου [τῷ καὶ τῆ γυ]-
νηκεί· ἐ[ὰν τις ὁ]-
4 ἐ σκυλῆ, δ[ώσει λῶ]-
γον θεῷ [ἐν ἐκεῖ]-
6 νη τῆ ἡ[μέρα καὶ]
δώσει τ[ῷ ταμείῳ]
8 * μύ(ρια) β' τερ[
ἀρχοντο[ς
10 κησω[

“[Bu mezarı
kendime [ve karıma]
[yaptırdım; eğer bir kimse]
(mezara) tecavüz ederse,
malum günde Tanrı'ya hesap
verecek, kasaya ise
2 bin Dinar ceza ödeyecektir;
----”

Lit. Şahin, 1979, Kat. 573.

Kat. 25

Bulunduğu Yer: Keramet / Orhangazi

Korunduğu Yer: -

Ölçüler: -

Yazıt:

- - -
] καὶ τῆ Κασ[
δώσει] προστίμου [
ΗΡΟΓΟ παροδῖτε

“ - - -
ve Kas[köyüne (?)]
kanun uyarınca [miktar]
[ceza ödeyecek. [Sağlıcakla]
yolcular”.

Lit. Şahin, 1981, Kat. 764.

Kat. 26**Bulunduğu Yer:** Yeniköy / Orhangazi**Korunduğu Yer:** Bursa Arkeoloji Müzesi, Env. 2647**Ölçüler:** y .1,35 m; g.0,79 m; k.0,26 m; h y .0,02 m.**Yazıt:**

Αὐρηλ. Λονγεΐνα ῥούφου ζῶσα ἑαυτῆ καὶ
 2 τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ Σεκούνδῳ ζήσαντι
 ἔτη ο' τόδε μνημῖον κατεοκεύασα μετὰ
 4 τῶν ἑαυτῆς τέκνων Αὐρ. Πολυχρονίου καὶ
 Σεκούνδου καὶ Ἀσκληπιοδότου· μετὰ δὲ τὸ
 6 κατατεθῆναι ἡμᾶς τοὺς προγεγραμμένους καὶ
 τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰ τις
 8 δὲ αἰτερον θελήσει πτώμα ἀπενεθῆσαι,
 δώσει τῷ εἰαιρωτάτῳ ταμίῳ προοτείμου Χ .β
 10 καὶ τῇ λαπροτάτῃ Κεϊανῶ πόλει προσ-
 τείμου Χ .α

“Rufus kızı ben Aurel(ia) Longina henüz yaşarken kendime ve 70 yıl yaşayan kocam Secundus'a çocuklarım Aur(elius) Polychronius ve Secundus ve Asklepiodotus ile birlikte bu mezar anıtını yaptırdım. Yukarda isimlerimiz yazılı olan bizlerin ve karılarımızın ve çocuklarımızın ölümlerinden sonra bir kimse mezara bir başkasını gömmeye heves ederse, kutsal kasaya kanun uyarınca 2 bin Dinar ve ünlü Kios kentine ise yine kanun uyarınca bin Dinar ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1981, Kat. 766.

Kat. 27

Bulunduğu Yer: Mamure / Orhangazi

Korunduğu Yer: Bursa Arkeoloji Müzesi, Env. 2604

Ölçüleri: y.1,42 m; g.0,65 m; k.0,20 m; hy.0,02 m.

Yazıt:

Αὐρήλιος Τρύφων Σεκούνδου
 2 μετὰ τοῦ πενθεριδέου μου
 Αὐρηλίου Διονυσίου καὶ τῆς
 4 ἀ[δ]ε[λ]φῆς αὐτοῦ Ἑλλαδίου τό-
 δε μνημῖον ἀνεστήσαμεν
 6 ζῶντες τῷ πατρὶ ἡμῶν Δη-
 μητρίῳ ζήσαντι ἔτη ο΄ μνη-
 8 μης χάριν. Χάροις παροδεῖτα·
 εἴ τις δέ ἄν ἐνόος ἐπανύξει, δώ-
 10 σει τῆ πόλι δηνάρια μυρία. Αὐρ. Τ-
 ρύφων ἠξίωσα τοὺς δεσπότης τοὺς
 12 χωρίου καὶ ἔδωκαν μοι τῆν ταφήν

“Ben Secundus oğlu Aurelius Tryphon kaymbiraderim Aurelius Dionysios ve kızkardeşim (?) Helladion ile birlikte, henüz yaşarken, babamız 70 yıl yaşayan Demetrios'un anısına bu mezar anıtını yaptırıldı. Sağlıkla ey yolcu. Eğer bir yabancı mezarı açarsa, kente onbin Dinar (ceza) ödeyecektir. Ben Aur(elius) Tryphon arazinin sahipleri ve bana bu mezar yerini veren efendilerime çok hürmet ettim”.

Lit. Şahin, 1981, Kat. 767.

Kat. 28

Bulunduğu Yer: İznik

Korunduğu Yer: -

Ölçüleri: y.0,75 m; g.0,55 m; k.0,30 m; h.y.0,02-0,03 m.

Yazıt:

πο]λυχρο]νιος ἄμμιανος ἀμμιανός[ς]
 2 Νικαεὺς κο[ ]πόλης ζῶν
 4 ἔμαυτῷ κατσεκεύασα τὸ κοῖμη-
 6 τήριον καὶ τῆ γλυκυτάτῃ μου σ[υ]νβίῳ
 Αὐρ. Ἄρτεμισία καὶ τοῖς γλυκυτά[τοις]
 8 τέκνοις ἡμῶν εἶπε τῷ μετὰ τὸ κατατε-
 9 θῆναι ἡμᾶς μηδὲν (sic) ἔξδν εἶναι σκῆ-
 10 λαι· εἰ [δ]έ τις τολῶσει, ὅσση προσ-
 12 τε[ί]μου τῷ ταμεῖῳ δηναρίων
 Χ μω(ριἀδος) κ΄ καὶ λόγον θεῶ_έν_ἡμέρα
 κρῖσεως

“]δελ]α[ ] χριστιyan olmayan bir aileden gelen ben Polychronios Ammianos, Nikaia'lı [ ] tüccarı bu mezarı henüz hayatta iken kendim ve pek sevgili eşim Aur(elia) Artemisia ve pek sevgili çocuklarımız için yaptırıldı? Bizlerin ölümünden sonra (mezara) hiç kimse dokunmamalıdır; eğer bir kimse buna cüret ederse, kanun uyarınca kasaya 20 bin dinar ceza ödeyecek ve karar günü Tanrıya hesap verecektir”.

Lit. Şahin, 1981, Kat. 559 (Cild I'e ek).

Kat. 29**Bulunduğu Yer:** Beşiktaş / Bilecik**Korunduğu Yer:** -**Ölçüler:** A: y.0,62 m; g.0,76 m; B: y.1,23 m; g.1,36 m; d.0,43 m; hy.0,06 m.**Yazıt:**

A	*Ιερωνις Α[κατεσκευασ]-	“[Filanca oğlu] Hieronis, mezar
2	εν τὸ μνη[μ]εῖον [σὺν τῆ σιδήφῃ (?) καί]	anıtını, [üzerindeki lâhid ve]
B	σὺν τῷ περιφ[ρά]γμα[τι] ἐαυτῆς]	çevresindeki çit ile birlikte
4	ἀνεξοδίαστον, ὅς [δ’ἀν ἐπεμβά]-	[kendisi için yaptırdı]; satılmaz;
6	λη, ἀποδώσει προ[οστ]ίμου]	eğer bir kimse (mezara bir
6	τῷ φ[οκφ] * μ(υριάδα) α’ [	başkasını) [gömerser], kanun
ζήσασα ἔτη [		uyarmca kasaya onbin dinar ceza
		ödeyecektir;
		- - yıl yaşadı”

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1233.**Kat. 30****Bulunduğu Yer:** Geçitli (Katlıç) / Bilecik**Korunduğu Yer:** Geçitli köyünde bir evde merdiven basamağı olarak kullanılmakta.**Ölçüler:** y.1,20 m; g.0,55 m; d.0,47 m; hy.str.2: 0,12 m; str.5: 0,095 m; 0,03-0,4 m.**Yazıt:**

2	]ανίφ ἀξι[ ]Ν Ω Λ[
4	τῆς λαμπρο]τάτης Νεικαιέων πό[λεως]αρχου καί Μαξιμου θ[ ]α ι δ η μ[
6	καί βούλομαι μετὰ τὸ κατατ]εθῆναι ἡμᾶς ἀμφ[οτέρους μηδένα ἕτερον τεθῆναι· εἴ τις δὲ ἀν]συχλῆ, δώσει π]ροστείμου εἰς [τὸ ταμεῖον * - καὶ τὴν πόλιν * -
8	] ἔχουσα μητρ[τέκνον]ν ἀρτιγάλαντ[ον
10	ο]ισι τοκήων [
12	]ων ὑπὸ Μοιρῶν [
14	]ιν ἀβρόν [ου[λον]ε λυομένων ἐν[
16	]ν εἴκοσιν εσει[ ]ρα καὶ τὴν η[
18	ὀ]λέσασαν ἰωρ[ ]σομοθυ[ ]υγοσωγ[ ] ἐνθάδε θωνῆ [

“]anios ’a αε[
] N ω Δ
] Nikaia’lıların [pek ünlü kentinin
]archos'un ve Maximus'un θ[
] α ι δ η μ [

ve ikimizin ölümünden sonra [birinin başka birini (mezar) gömmesini istetmiyoruz; eğer bir kimse böyle bir kötülük yaparsa], kanun uyarınca [Tamei-
[on'a - Dinar, kent kasasına ise - Dinar ceza ödemelidir].

...

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1234.

Kat. 31

Bulunduğu Yer: Zopran / Vezirhan

Korunduğu Yer: Zopran köyünün güney-dogusundaki nekropol alanında.

Ölçüler: y.0,50 m; g.1,05 m; d.0,53 m; hy.0,05 m.

Yazıt:

κατεσ]κέουασεν ζῶν καὶ φρον[ῶν ἑαυτῷ καὶ
]του συνβίῳ ζησάσῃ ἔ[τη
εἰ δέ τις σκυλῆ, δώσε]ι προστείμου τῆ [π]ό[λει * -

“[Filanca oğlu filanca] henüz yaşarken ve şuuru yerindeyken [mezar anıtını kendisi ve] -- yıl yaşayan eşi [Filanca kızı filanca] için yaptırdı. [Eğer bir kimse mezara dokunursa] kanun uyarınca kente [- - Dinar ceza ödeyecektir]”.

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1236.

Kat. 32

Bulunduğu Yer: Katran / Gölpaazarı

Korunduğu Yer: Katan köyünde.

Ölçüler: Parça a: y.0,89 m; g.0,60 m; d.0,33 m; hy.0,055 m; parça b: y.0,77 m; g.0,98 m; parça c: y.0,62 m; g.0,45 m (yukarıda) - 0,79 m (aşağıda).

Yazıt:

[[ ]νο...ς Στρατιο[ ]
 2 [ ] λογγεινιαν[ός Νέστ]ωρ γερουσιαστής ζῶ[ν ἐ]-
 [μαυ]τῷ καὶ τῇ γυναικί μου Σαβείνῃ καὶ τῷ υἱῷ Α[ογ]-
 4 [γει]νιανῷ στρατι[ώτῃ ἐνδ]όξως στρατευσαμέν[ω]
 [ζή]σαντι ἔτη [ ] τὸ μνημῆ[ ]ον κατεσκεύασα σὺν [καὶ]
 6 [τοῖς] ἐπικειμέ[νοις ἐμοῖς] ἀνδράσιν καὶ τῷ ἐ[πι]-
 κειμένῳ ἀμφιπεριφ[ράγματι· ἐπὶ τῷ μετ[ὰ τὸ]
 8 κατατεθῆνα[ι ἐμὲ καὶ τὴν] γυναικῆ μου εἶναι αὐτὰ
 ἀσκυλτα κα[ὶ ἀνεξοδίαστα· εἴ]τις δὲ ἀν σκυλῆ ἢ ἀπαλ-
 10 [λο]τριώ[ση, ἀποδώσει τῷ λερωτάτ]ω ταμείω
 [v a c a t ?]^{v v} * μ. ,ε

[ ] ben Longinianus [Nest]or Gerusia üyesi henüz yaşarken kendim ve karım Sabine için ve -- yıl yaşayan oğlum örnek bir şekilde askerlik görevi yapmış er Longinianus için bu mezar anıtını, çevresindeki heykellerimiz ve (sahayı) çepeçevre kuşatan çit duvarlarıyla birlikte yaptırđım. Benim ve karımın ölümünden sonra bu şeylere zarar verilmemeli ve başkasına devredilmemelidir; eğer bir kimse zarar verir ya da başkasına satarsa, kutsal kasaya 15 000 Dinar ceza [ödemelidir]”.

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1250.

Kat. 33

Bulunduğu Yer: Kuşcaören / Gölpazarı

Korunduğu Yer: Kuşcaören köyünde bir çeşmenin yanındaki duvara örüldü.

Ölçüler: y. 0,60 m; g. 1,05 m; hy. 0,04 m.

Yazıt:

Κουριδίην ἄλοχον Βάσσαν Παπιανός ἐθήκα
 2 τὴν πινυτήν ζήσασαν ἀμένπτως ἐξήκοντα ἔτη
 ὥστε με κυμηθέντα τεθέντα σὺν τῇ φιλάνδρῳ·
 4 εἴ τις εἴτι σκύλη, λυμῷ γε[ ]τ[ ] δὲ ἐξαπόλοιτο

“(Ben) Papianos, evliliğın birleştirdiğı eşim, zeki ve 60 yıl kusursuz bir yaşam sürmüş olan Bassa’yı, ölünce benim de erkeğini seven karımın yanına gömülmek üzere, defnettım; bir kimse zarar verirse (mezara), dermansız dertlere (uğrayıp) yok olsun”.

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1251.

Kat. 34

Bulunduğu Yer: Gölpazarı

Korunduğu Yer: -

Ölçüler: hy.0,05 m.

Yazıt:

1 [ ]α[ ]τ[ ] ζή[σα]ς ἔ[τη] -
2 Π[ο]π[λί]α Μαρκέλλ[α] γαίου·
3 [ά]νεξοδίαστον· ἔάν [δέ τις]
4 [με]τά τὸ κατατεθ[ῆ]ναι ἡμᾶς σκυλῆ],
5 [δώσει τ]ῷ ἱερωτάτῳ ταμ[εί]φ κ - και]
6 [τῆ - - ᾧ]ν κώμη κ [-]

“- yıl yaşayan [filanca oğlu filanca ve]

Gaius'un kızı Publia Marcella;
satılamaz; eğer bir kimse
bizim ölümümüzden sonra [(mezara)
zarar verirse],
kutsal kasaya - - Dinar ve
[filancaların] köyüne
- - Dinar ceza ödemek zorundadır”.

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1284.

Kat. 35

Bulunduğu Yer: Soğucakpınar / Osmaneli

Korunduğu Yer: Osmaneli (Lefke) kasabasında hükümet binasının bahçesinde.

Ölçüler: y .1,28 m; g.0,77 m; k.0,26 m; hy.0,025 m.

Yazıt:

1 τὸν σο(ν)φὸν ἐν θνητοῖσιν· και ἄθα-
2 νότοις φίλον ἀνδρᾶν Διοσάνην· τοῦτο
3 δὲ σῆμα βλέπεις, φίλε· ὃ ζῶν ἐμαυτῷ
4 κατ(α)εσκεύασα τὸν φίλον οἶκον
5 και τῆ γλυκυτάτῃ μου γυνικί Διονυσί-
6 α οὖν τῷ ἀδελφῷ μου Δομητιανῷ και
7 τῆ γλυκυτάτῃ αὐτοῦ γυνικί Ῥουφίνῃ
8 και τοῖς τέκνυς ἀνοτερόων ἡμῶν και
9 τῆς νεώτερος ἡμῶν και τῆ ἑξ αὐτῶν γενεῆ·
10 εἰ τεις δὲ ἕτερος εἰσκυλῆ οἶκον τὸν
11 ἀνεξοδίαστον· ἢ θάψει τεινᾶν ἄλ-
12 λον· εἰς ἡμᾶς, δώσει τῷ ταμίφ τρισ-
13 δεκα μυριάδας και τῆ Εἰκράλη-
14 νῶν κώμη ἐγδεικεῖλου δημόρεια
15 πενταχειρίλεια· και κίνου γε-
16 νη· γ||| ἔσπολετε, εἰ τεις
17 δὲ ἕτερος εἰσκ[υλῆ· Α]ύρ. Διοφάν(ης) ζήσας
18 ἔτ[η] - και] ζήσας ἔτη ν’

“Ey sevgili (yolcu)! şu gördüğün mezar, ölümlüler ve ölümsüzler içinde bilge ve dost insan Diophanes'indir. Henüz yaşarken yaptırđım bu güzel mezar odasını kendime ve pek sevgili eşim Dionysia'ya, kardeşim Domitianus ve pek sevgili eşi Rufina'ya ve her iki çocuğumuza ve gelinlerimize ve onlardan olacak çocuklara; eğer herhangi bir kimse satılmaması gereken bu mezar odasına zarar verir, ya da bir başkasını yanımıza gömürse, Tameion'a onüç bin Dinar ve Eikralenoi köyüne beşbin Dinar ceza ödemelidir; ve kötülüğü dokunanın soyuna sopuna lanet olsun. -- yıl yaşayan[A]ur(elius) Diophanes ve 50 yıl yaşayan [filanca]”.

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1331.

Kat. 36**Bulunduğu Yer:** Badındere / Vezirhan**Korunduğu Yer:** Vezirhan'da bir evin duvarında.**Ölçüleri:** y.1,30 m; g.0,68 m; k.0,22 m; hy.0,03-0,035 m.**Yazıt:**

2 Αὐρήλιος Μάξι-
 μος Χρήστου
 4 καὶ Αὐρηλία Χρήστη
 Φιλίνου ἑπιήσα-
 μεν ἑαυτῶν μνη-
 6 μης χάριν καὶ
 φιλλοοισιν τέκνους·
 8 εἰ δέ τις εἰσκυλῆ {σ}
 τῷ μὴ προ<σ>ήκοντι,
 10 δώσει τῷ ταμίῳ
 ✠ φ' καὶ τῇ κώ-
 12 μῃ ✠ τ'

“Biz Chrestos oğlu
 Aurelius Maximus ve
 Philinos kızı
 Aurelia Chreste
 (mezar anıtını) kendi
 anımıza ve sevgili
 çocuklarımıza yaptırdık;
 akrabamız dışında, eğer
 bir kimse (mezara) tecavüz
 ederse, Tameion'a
 500 Dinar ve köye 300
 Dinar ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1355.**Kat. 37****Bulunduğu Yer:** Bayat / Gölpazarı**Korunduğu Yer:** Bayat'ın yaklaşık 3km kadar doğusunda bir tarlada.**Ölçüleri:** y.1,60 m; g.0,80 m; k.0,16 m; hy.0,025-0,03 m.**Yazıt:**

2 Αὐρήλιος Ἑρμογένης Ἀρισταινέ-
 του τοῦ <υ> Ἀπολλωνίου τοῦ εἰσο-
 4 τη οβ' καὶ Αὐρ. Ἰουλιανῆ καὶ ἀδελ-
 φῶ Ἀρισταινέτῳ καὶ τῇ γυναικί Ἀσκλη-
 6 πιοδότῃ καὶ αὐτῷ καὶ τῇ γυναικί μου
 Ἀρισταινέτῃ καὶ τοῦτων τέκνους
 8 καὶ κείνων ἐκγόνοις κατεσκευ-
 ασεν καὶ τοῖς θρεπταρίοις αὐ-
 10 τῶν· ὅς δέ ἄν μετὰ ταῦτα σκυ-
 λῆ τὸ μνημεῖον ἀποδώσει

“Apollonides oğlu Aristainetos'un
 oğlu Aurelius Hermogenes (mezar
 anıtını) kendi ebeveyni Aur(elius)
 Aristainetos ve (Aur)elia Iuliane ve
 kardeşi Aristainetos ve onun eşi
 Asklepiodote ve kendisi ve kendi
 karısı Aristainete ve bunların
 çocukları ve onlardan olacak çocuklar
 ve onların beslemeleri için yaptırdı;
 eğer bunların dışında bir
 kimse anıta dokunur, zarar verirse
 ceza ödeyecektir”

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1376.

Kat. 38

Bulunduğu Yer: Yakacık (Esri) / Söğüt

Korunduğu Yer: Yakacık'ta caminin arkasında.

Ölçüler: y.1,40 m; g.0,67 m; d.0,39 m; hy.0,02-0,025 m.

Yazıt:

Αύρ. Σεκοῦνδος
2 ὄστιλλίου καὶ Αύρ.
μαρκιαν[ῆ] ἀκίλο
4 [ ] ἑαυ-
τῶν τὸ [μ]νημεῖον
6 κατεσκεύασαν
[π]ροτελευτήσαντος
8 αὐτῶν τοῦ υἱοῦ Αύρ. Σε-
κοῦνδος στρατηγοῦ·
10 ὥς μηδενὶ ἐτέρῳ ἕξδον
ε[ἶ]ναι σκοῖλαι ἢ διαδό-
12 χοις αὐτῶν· ὅς δὲ ἂν
σκοιλή χωρὶς τῆς τῶν δια-
14 δόχων γνώμης ἀποδώ-
σει τῷ ἱερωτάτῳ ταμείῳ
16 προστείμου ✕ ,βφ'

“Hostilius oğlu
Aur. Secundus ve
Aur. Marciane
[ ],
Oğulları strateg
Aur. Secundus'un,
Ölümü üzerine bu mezar
anıtını yaptırıldılar;
mezara varislerimizin
dışında bir kimsenin
dokunması caiz değildir;
eğer bir kimse varislerimizin
izni olmaksızın mezar hakkına
tecavüz ederse, kutsal Tameion'a
kanun uyarınca 2500 Dinar
ceza ödemelidir”.

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1378.

Kat. 39**Bulunduğu Yer:** Üzümlü (Bedi) / Gölpazarı**Korunduğu Yer:** Üzümlü'den Harmanköv'e giden yol üzerindeki bir bağın çit duvarında.**Ölçüler:** y.0,90 m; g.0,70m; hy.0,025-0,03 m.**Yazıt:**

	Αὐρ. Εὐφράσιο-	“(Ben) Aur. Euphrasius
2	ς κατεσκευάσα	bu mezar odasını kendime
	τὴν καμάραν ἐ-	ve eşime ve anababama
4	μαυτῶ καὶ τῆ συν-	ve çocuklarıma yaptırdım;
	βίῳ καὶ τῆς γονεῦ-	bunlardan sonra
6	σιν καὶ τοῖς τέκνοις·	eğer bir kimse (mezara)
	μετὰ δὲ ταῦτα εἰ-	tecavüze yeltenirse,
8	τις τολμήσει σκυ-	mirasçılara 10 000
	λαι, δώσει τῆς κληρονό-	Dinar ve Tameion'a
10	μυς ἄ μ(υριάδα) α' καὶ τῶ τα-	15 000 Dinar ceza ödemelidir”.
	μεῖψ ἄ μ(υριάδα) α'.ε	

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1472.**Kat. 40****Bulunduğu Yer:** Karaağaç / Gölpazarı**Korunduğu Yer:** Karaağaç köyünde caminin duvarında.**Ölçüler:** y.0,60 m; g.0,65 m; d.yak.0,4 0m; hy.0,055 m.**Yazıt:**

	[	τὴν]	“_____
2	σορόν σὺν τῶ βω[μῶ]	Lahidi mezar sunağı	
	[κατ]εσ[κε]ου[α]σάμ[ην]	ile birlikte	
4	ἐν [τ]ῶ περιφράγμα[τι· ὅς]	çitli saha içinde	
	[δ'ἄ]ν ἀπαλλ[ο]τριώση τ[ὴν]	yaptırdık; herhangi	
6	[σορόν, δώσει προστίμου]	bir kimse lahidi satarsa	
		[filanca kasaya]	
		[ceza ödeyecektir].	

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1479.

Kat. 41

Bulunduğu Yer: Yenişehir

Korunduğu Yer: İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Env.4639

Ölçüler: y.1,33 m; g.0,63 m; k.0,13 m; hy.0,02 m.

Yazıt:

χρηστος Διονου[σείφ]
2 ἀδελφῶι τῷ γλυκυτάτῳ
ζήσαντι ἔτη με' ἀνέσ-
4 τησα τὸ μνημεῖον ἐκ
τῶν ἰδίων μνήμης χά-
6 ριν· εἰ δέ τις ἄν σκυλῆ μῆ
προσηκων, ἀποδώσει τῷ
8 ταμείῳ δηνάρια ,βφ'·
χαῖρε παροδεῖτα

“(Ben) Chrestos, pek sevgili kardeşim, 45 yıl yaşayan Dionysios'un anısına bu mezar anıtını kendi paramla yaptırdım; eğer akrabadan olmayan bir kimse mezara dokunursa, Tameion'a 2500 Dinar ceza ödeyecektir; sağlıcakla ey yolcu”

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1587.

Kat. 42

Bulunduğu Yer: Gökçesu / Yenişehir

Korunduğu Yer: Köyde 87 numaralı evin önünde.

Ölçüler: y.0,92 m; g.0,53 m; k.0,18 m; hy.0,015-0,04 m.

Yazıt:

φίδος Ἀρίστωνος [κατεσ]-
2 [κεύ]ασεν τὸ[ν] β[ωμὸν] ἑαυ]-
[τῷ] καὶ τοῖς ἀδελφ[οῖς] καὶ
4 τῇ μητρὶ μου [τὸν]
βωμὸν ἀνεξ[οδία]-
6 στον vacat [δς ἄ]-
ν δέ ἔξ[αλλοτριώση, δώσει προσ]-
8 τεῖμο[υ] τῷ ταμείῳ * - καὶ]

“Ariston oğlu Fidus mezar sunağını kendisi ve kardeşleri ve kendi karısı için yaptırdı; sunak satılık değildir; eğer bir kimse satmağa kalkarsa, kanun uyarınca [Tameion'a -- Dinar ve --] [ceza ödemelidir]”

Lit. Şahin, 1982, Kat. 1596.

Değerlendirme

Nikaia ve çevresinde bulunan mezar epigramlarına göre genel bir değerlendirme yaparsak, mezarlara gömüleceklerin aile reisi veya mezar sahibi tarafından belirlendiği anlaşılmaktadır. Ortapınarlar Mevki’de bulunan bir mezar epigramında bu durum açıkça belirtilmektedir; “... *Rufinus oğlu Aurelius Hermes ve Marcus oğlu Aurelius Hegemon ve Aurelia Philete ve Aurelia Markiane henüz yaşarlarken bu mezar anıtını kendileri için ve kusursuz bir yaşam sürmüş olan ve 40 yaşında ölen sevgili kızları Aurelia Agate için yaptırıldı*” (Kat. 12). Mezarlar, aynı soydan gelen bireylerin; “...*ancak, soydan gelen akrabalarından bir kimse mezarı kullanmak isterse, bu töreye uygundur*” (Kat. 13) veya varislerin kullanımına açıktır: “...*ve kendi vârislerime bu mezar anıtını yaptırıldı*” (Kat. 14). Epigramlardan varislerin veya akrabaların aynı mezarı kullanmalarının geleneklere uygun olduğunu da öğrenmekteyiz.

Orhangazi/Mamure’de bulunan bir mezar epigramında yer alan “...*Ben Aur(elius) Tryphon arazinin sahipleri ve bana bu mezar yerini veren efendilerime çok hürmet ettim*” ifadesinde görüldüğü üzere bir efendi, hizmetçisine mezar yeri temin etmiş ve hizmetçi de bu cömertliğe epigram üzerinde hürmetlerini sunarak karşılık vermiştir (Kat. 27). Sosyal hayat içerisinde hak ehliyetine sahip olmayan ve malvarlığı bulunmayan bir köleye efendisi tarafından mezar yeri verilmesi hem toplumdaki sosyal sınıflandırmayı ortaya koyması hem de mezar yeri sahibinin bir statü göstergesine işaret etmesi konusunda önemli bir husus olarak karşımıza çıkar.

Mezar epigramlarından, Antik Çağda da günümüze benzer şekilde yabancı para birimlerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır: “...*eğer bir kimse çocuğumun cesedine kötülük etmeye kalkarsa, kasaya 2.000 Attik Dinarı ceza ödemek zorundadır*” (Kat. 13). Anlaşılan Attik Dinarı Nikaia’da geçerli yabancı para birimleri arasında yer almaktadır.

Nikaia mezar epigramlarında dikkatimizi çeken diğer bir önemli tespit, mezarların mezar sahipleri tarafından başkalarına satılabildiğidir. Örneğin Hisarcık’ta bulunan bir mezar stelinde yer alan “...*(Anıt) satılık değildir*” ibaresi mezarların sahipleri tarafından satılabileceğini göstermektedir (Kat. 1, 5, 7, 11).

Kat. 2 numaralı epigram mezarların sonraki dönemlerde varisler dışında sahiplenilip satılabileceğini göstermesi açısından dikkate değerdir: “...*Bu anıtı [işim için] yaptırıldı; [her kim ki] satmaya kalkar ya da [buna benzer bir iş] yaparsa...*”. Epigramın sonunda yer alan “[*devlet kasasına -- Dinar ve şehre -- Dinar ceza ödemelidir*]” ibaresi satışın aile bireyleri tarafından olmadığını, aile fertlerinin ölümünden sonra mezarlara herhangi bir şekilde varisler dışında el koyma olabileceğini ve kanunsuz yollarla satılabileceğini göstermektedir.

Mezarlara yapılan tecavüzlere mezar sahipleri tarafından sadece lanet okunmamış, parasal cezalar da talep edilmiştir. Para cezaları devlet ve şehir kasalarına ayrı ayrı ödenebileceği gibi “...[her kim ki] *satmaya kalkar ya da [buna benzer bir iş] yaparsa, [devlet kasasına -- Dinar ve şehre --Dinar ceza ödemelidir]*” (Kat. 2), sadece şehir kasasına da yatırılmıştır: “[...eğer bir kimse] *ona zarar verirse, şehir kasasına kanun uyarınca -- Dinar ceza vermelidir*” (Kat. 3). Yazıtta ayrıca “*kanun uyarınca*” ibaresinin bulunması mezar tacizleri ile ilişkili bir kanunun da bulunduğunu ve muhtemel ceza oranlarında kanunların da önemli rol oynadığını düşündürmektedir (ayrıca bk. Kat. 18).

Roma Hukuku’nda bir kimsenin malına zarar verildiğinde uygulanacak hükümlerin düzenlendiği ilk kanun *Lex Aquilia*’dır (Somer, 2008; Grueber, 2004). Üç fasıldan oluşan bu kanunun son bölümünde “diğer her türlü mala zarar verme” fiilinin hükümleri yer almaktadır. Bu çerçevede, mezara veya mezarlıklara zarar verilmesi gibi durumlarda, suçlunun öldürülmesi, ağır işlerde çalıştırılması veya ağır para cezaları ödenmesi şeklindeki yaptırımların uygulanması belirtilmiştir (Okandan, 1951: 490; Somer, 2008: 12; Öcal, 2011: 349-350).

Yine Roma Hukuku kapsamında, cenazeye saldırı ya da ölmüş kişinin hatrasına saldırı gibi suçlar *iniuria* (Tahiroğlu, 1969) kapsamında değerlendirilmiştir. *Iniuria*, hukuka aykırılık anlamında kullanılmasının yanı sıra hakaret, haksızlık, adaletsizlik, adalete aykırılık gibi kavramları kapsayacak şekilde de kullanılmıştır (Tahiroğlu, 1969: 11).

“*Eğer, babanın mezarının üstüne konulan heykel taşla kırılırsa, Labeo, tecavüz edilen mezara ait davanın değil, iniuria davasının açılacağı durumdur*” (Ulp. 47. 10. 27).

Romalı hukukçu Ulpianus’a ait *Digesta* metninde yer alan yukarıdaki ifadeden de anlaşılacağı üzere, bir mezara yapılan saldırı/yağma eylemi, ölen kişinin hatrasına karşı yapılmış bir saldırı olarak kabul edilir ve bu kapsamda *iniuria* davası açılabilirdi.

İmparator Augustus Dönemi’ne tarihlenen bir İmparatorluk talimatnamesi kopyası da bu konu hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Söz konusu bu metinde İmparator, yerel bir durum karşısında karar vererek bir mezara saygısızlık yapmanın cezasının ölüm olduğunu bildirmektedir:

“*Caesar’ın Talimatnamesi: Atalar kültü veya çocuklar veya akrabalar için hazırlanan mezarların ebediyen bozulmadan kalması benim arzumdur. Ve herhangi bir kişi, birinin bunların yıkımına neden olduğuna veya başka bir şekilde imha ettiğine veya mezar taşlarını ya da diğer taşları kaldırdığına dair bir bilgi getirirse, böyle bir kişinin, tıpkı tanrılara karşı işlenen suçlarda olduğu gibi yargılanmasını emrediyorum. Bu gömülü ölülere gelecekte çok daha fazla saygı gösterilmelidir. Kesinlikle kimsenin onları rahatsız etmesine izin verilmeyecektir. Eğer biri bunu*

yaparsa, mezarın kutsallığını çiğnemekten idam cezasına çarptırılmasını istiyorum.” (SEG, Vol. VIII, No. 13; Lewis & Reinhold, 1966: 36; Tek, 2002: 134-135).

Tüm bu örneklerden de anlaşıldığı üzere Roma Kanunlarında, bu suç, topluma karşı işlenmiş ciddi suçlardan biri olarak kabul görmüştür. Nikaia’da yani Roma İmparatorluğu’nun doğusunda ise bu suçun ağır para cezasına tabi olduğu mezar epigramlarında açıkça görülmektedir. Merkezi idare her ne kadar ölüm cezasının uygun olduğunu belirtse de İmparatorluğun doğu eyaletlerinin kendi geleneksel yönetim sistemleri içinde, bu suçun karşılığının idam cezası olarak değil para cezası veya beddualar ile uygulandığı Nikaia örneklerinde görülmektedir.

Genellikle silinmiş olsa da bazı mezar anıtlarında verilen para cezası miktarları okunabilmektedir (Kat 4, 6, 13, 14). Rakam bölümü korunan örneklerden anlaşıldığı kadarıyla cezalar devlet kasasına 2.500 Dinar, şehir kasasına ise 2.000 Dinar’dır: “... eğer bir kimse zarar verirse, [kasaya **ikibin**] **beşyüz** [Dinar] ve şehre **2.000 Dinar ceza ödemelidir**” (Kat 6). Kat. 10’da da şehir kasasına ölenecek ceza miktarının 2.000 Dinar olarak gösterilmesi, ceza konusunda bir rayiç fiyat olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bir yazıtta 100 Dinara; “...kasaya **100 Dinar**” (Kat. 21), bir yazıtta 500 Dinara; “...kasaya **500 Dinar ödemek zorundadır**” (Kat. 16), bir yazıtta 10.000 Dinara; “... eğer bir yabancı mezarı açarsa, kente **10.000 Dinar (ceza) ödeyecektir**” (Kat. 27), başka bir yazıtta ise 20.000 Dinara; “... eğer bir kimse buna cüret ederse, kanun uyarınca kasaya **20.000 Dinar ceza ödeyecek**” (Kat. 28) şeklinde atıf yapılmış olması böyle bir kural oluşturamayacağımıza işaret etmektedir. Ancak talep edilen ceza miktarlarının 100 ila 20.000 Dinar arasında değişen oranlarda olduğunu, miktarın ise mezar sahipleri tarafından belirlendiğini söylemek mümkündür. Ceza miktarındaki farklılığın ailenin sosyal statüsü ile mi, yoksa mezar anıtının değeri ile mi ilintili olduğu anlaşılamamaktadır.

Para cezası ödenecek kurumlar arasında “*kutsal kasa*” ibaresine de rastlanmaktadır. Bununla devlet veya şehir kasası mı yoksa herhangi bir tapınağa mı atıfta bulunulduğu açık değildir: “...kanun uyarınca **kutsal kasaya 2.500 Dinar (ceza) ödemelidir**” (Kat 4). Kat. 32 numaralı yazıtta kutsal kasaya ödenmesi gereken ceza miktarı 15.000 Dinar olarak belirlenmiştir. Katalog 15’de “...uyarınca [Nikaia’lıların **kutsal Meclisine**]” ibaresinden hareketle kutsal kasanın kent meclisi olabileceğini ileri sürmek mümkündür.

Cezalar kamu kurumlarına olabileceği gibi herhangi bir köye/köylere de yatırılmaktadır: “...**Ploketten’lerin Köyüne** ise [Dinar] ceza ödemelidir” (Kat. 12 ayrıca bk. Kat. 25) veya “... eğer herhangi bir kimse satılmaması gereken bu mezar odasına zarar verir, ya da bir başkasını yanıma gömerse, **Tameion’a 13.000 Dinar ve Eikralenoi köyüne 5.000 Dinar ceza ödemelidir**” (Kat. 35) veya “eğer bir kimse (mezara) tecavüz ederse, **Tameion’a 500 Dinar ve köye 300 Dinar ceza ödemelidir**” (Kat. 36).

Mezar epigramlarında ceza ödenecek yerler arasında **Tameion** (Kamu Hazinesi) da gösterilmektedir (Kat. 36, 39, 41, 42). 38 numaralı yazıtta “**kutsal Tameion**” ibaresi yer almaktadır: “... eğer bir kimse varislerimizin izni olmaksızın mezar hakkına tecavüz ederse, **kutsal Tameion’a** kanun uyarınca 2.500 Dinar ceza ödemelidir”. Tameion’a ödenecek ceza miktarlarında da bir birliklilik yoktur; 500 Dinar (Kat. 36), 2.500 Dinar (Kat. 38, 41), 13.000 Dinar (Kat. 35), 15.000 Dinar (Kat. 39).

Ceza ödemeleri doğrudan şahıslara: “... **kutsal kasaya - - Dinar ve pek saygı değer Gerusia’ya - - Dinar [ceza ödemek zorundadır]**” (Kat. 19) veya varislere da yapılabilmektedir: “... eğer bir kimse (mezara) tecavüze yeltenirse, **mirasçılara 10.000 Dinar...**” (Kat. 39).

Kat. 26’dan ise ceza ödemenin başka bir kente yapılabileceği de anlaşılmaktadır: “... **bizlerin ve karılarımızın ve çocuklarımızın ölümlerinden sonra bir kimse mezara bir başkasını gömmeye heves ederse, kutsal kasaya kanun uyarınca 2 bin Dinar ve **ünlü Kios kentine** ise yine kanun uyarınca 1.000 Dinar ceza ödemelidir**” (Kat. 26).

Mezar sahipleri arasında hesaplaşmayı tanrının huzuruna çıkacakları güne bırakanlar da bulunmaktadır: “**bir kimse mezara tecavüzde bulunursa, karar gününde Tanrı’ya hesap verecektir**” (Kat. 20, 22-24, 28). Kat. 24’de ise hem para cezasına hem de tanrı huzurunda hesaplaşmaya atıf vardır: “... eğer bir kimse] (mezara) tecavüz ederse, malum günde **Tanrı’ya hesap verecek, kasaya ise 2.000 Dinar ceza ödeyecektir**” (Kat. 24).

Elbette mezarlarını izinsiz kullananlara lanet okuyanlar da bulunmaktadır: “**bir kimse zarar verirse (mezara), **dermansız dertlere (uğrayıp) yok olsun****” (Kat. 33) veya “... **ve kötülüğü dokunanın soyuna sopuna lanet olsun**” (Kat. 35).

Sonuç olarak, içeriğinde mezarların izinsiz kullanımı ile ilintili toplam 42 mezar epigramı tespit edilmiştir. Epigramlara göre, Antik Çağda mezarların izinsiz ve yetkisiz kullanılmaya çalışıldığı, buna karşı mezar sahiplerinin önlem olarak kamu kurumlarına, köylere, hatta başka kentlere, tanıdıkları veya varislerine 100 Dinar’dan 20.000 Dinar’a kadar değişik miktarlarda cezalar talep ettikleri anlaşılmaktadır. Ceza miktarlarının ailelerin sosyal statülerine göre mi, arazilerin değerine göre mi yoksa keyfi mi belirlendiği anlaşılamamıştır. Hesaplaşmayı tanrının huzuruna bırakanların yanı sıra, lanet okuyan mezar sahiplerine de rastlamak mümkündür.

Mezar hırsızlığını engellemeye yönelik tüm bu beddua, lanet okuma ve para cezalarına rağmen mezarların yağmalanmaktan kurtulamadıkları açıkça ortadadır. İnsanlar belki de yoksulluğun ve açgözlülüğün de etkisi ile mezar soygunu suçunu işlemekten vazgeçmemişlerdir. Anlaşılan ne devlete ödenecek para cezaları, ne Tanrı’nın huzurunda hesap verilmesine atıf, ne de beddualar insanları mezarlara tecavüzdən alıkoymaya kâfi gelmemiştir.

Kaynakça¹

Akyürek Şahin, N. E. (2012). Anadolu'dan Epigramlar 1. Hristiyan Akakios'un Mezar Epigramı. *Eskiçağ Yazıları 2* içinde (129-136). Ed. N. E. Akyürek Şahin, B. Takmer, F. Onur. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat.

Grueber, E. (2004). *The Roman Law of Damage to Property: Being a Commentary on the Title of the Digest Ad Legem Aquiliam (IX.2)*. New Jersey: The Lawbook Exchange, Ltd.

Lewis, N., Reinhold, M. (1966). *Roman Civilization Sourcebook II: The Empire*. New York: Harper & Row Publishers.

Okandan, R. G. (1951). *Umumi Hukuk Tarihi Dersleri*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Öcal, B. (2011). Damnum Iniuria Datum'da Iniuria ve Culpa İlişkisi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 345-387.

SEG, (1937). Ed. J.J.E. Hondius, Vol. VIII, No. 13. Amsterdam: Brill.

Somer, P. (2008). *Roma Hukukunda Mala Verilen Zarar, Türk Hukuku ile Karşılaştırılmalı*. İstanbul: Derin Yayınları.

Şahin, S. (1979). *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien - Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia), Band 9, Teil I*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt Verlag GmbH.

Şahin, S. (1981). *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien - Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia), Band 10,1, Teil II,1*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt Verlag GmbH.

Şahin, S. (1982). *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien - Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia), Band 10,2, Teil II,2*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt Verlag GmbH.

Tahiroğlu, B. (1969). *Roma Hukukunda Iniuria*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Tek, A. T. (2002). Antik Literatür ve Yazıtlardan Örneklerle Roma Dünyasında Ölüm. *Anadolu Sanat*, 12, 121-148.

Üreten, H. (2012). Amasya Müzesi'nde Sergilenen İki Buluntu Işığında Roma Dönemi'nde Amaseia: Neyi Biliyoruz? Neyi Bilmiyoruz? *Karadeniz Araştırmaları*, 35, 191-206.

Yeni, S., Avcu, F., Akyürek Şahin, N. E. (2018). Mysia Bölgesi'nden Beş Yeni Mezar Epigramı. *OLBA*, XXVI, 369-386.

¹ Metinde kullanılan yaygın kısaltmalarında Alman Arkeoloji Enstitüsünün, antik kaynak kısaltmalarında ise Der kleine Pauly'nin önerileri dikkate alınmıştır.